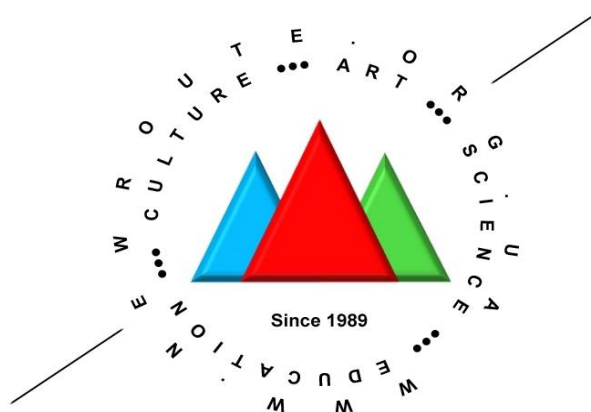

ISBN 978-617-7886-68-5
DOI: 10.61718/mon202501
Publisher ID: 7886

ГЛОБАЛЬНИЙ СВІТ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Колективна монографія

- Освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, графіка •
- Релігієзнавство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, література • Економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини • Суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії • Публічне управління, адміністрування, право, цивільна безпека, національна безпека, кібербезпека • Облік, оподаткування, фінанси, банківська та біржова діяльність, страхування • Менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля • Промисловість, видавництво, поліграфія • Туризм, готельно-ресторанна справа, екологія, охорона здоров'я •

Харків • СГ НТМ «Новий курс» • 2025

УДК 001:1

Г52

Глобальний світ: виклики сьогодення: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 189 с.

ISBN 978-617-7886-68-5

DOI: 10.61718/mon202501

www.newroute.org.ua

Рецензенти

Штулер Ірина Юрївна, доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»

Погоріла Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славістичної філології, педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних інформаційних технологій
Донбаської державної машинобудівної академії

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти та гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Рекомендовано до друку вченою радою наукової установи
Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс»
(протокол № 1мн-2025 від 28.01.2025)

Видавець СГ НТМ «Новий курс» – діяльність у науковій, видавничій,
освітній, творчій, інформаційній сфері з 1989 року.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:
ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers.
Ідентифікатор видавця 7886. www.newroute.org.ua

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. Досліджуються проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики. Колективна монографія оприлюднюється за результатами проведення науково-практичної конференції «Трансформація світу: минуле, сьогодення, майбутнє», участь дистанційна, 25-27.01.2025, м. Харків, Україна. За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів автори отримують електронний сертифікат (30-90 годин – 1-3 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

ISBN 978-617-7886-68-5

DOI: 10.61718/mon202501

www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», 2025

© Автори, 2025

Зміст

	Стор.
Передмова.	5
Розділ перший. Освіта, культура і мистецтво.	6
1.1. <i>Величко Ніна Петрівна, Романюк Олександр Никифорович</i> Індивідуальна робота з математики в школі.	6
1.2. <i>Проценко Андрій Анатолійович, Сопотницька Олена Валеріївна, Непша Олександр Вікторович, Суханова Ганна Петрівна, Проценко Ганна Олександрівна</i> Самостійна робота студентів як складова навчального процесу в закладах вищої освіти України.	10
1.3. <i>Білан Василь Вікторович, Громадський Ростислав Анатолійович, Ялоха Тетяна Олександрівна</i> Проектний менеджмент в практиці театральної справи.	14
Розділ другий. Філософія, культурологія, філологія, література, бібліотечна та архівна справа.	20
2.1. <i>Лись Дар'я Анатоліївна</i> Сучасне тіло людини як соціальна категорія: концепція «цифрового тіла» у віртуальній реальності.	20
2.2. <i>Кожем'яко Володимир Олександрович</i> Маркетингові стратегії у популяризації публічних бібліотек України: до питання історіографії та джерельної бази проблеми.	28
2.3. <i>Шевель Наталія Олександрівна, Шевель Тамара Олександрівна</i> Минуле і сучасне України в поезії Г. Чупринки та М. Вороного.	32
2.4. <i>Ткаченко Сніжана Вікторівна</i> Європейський досвід у формуванні культурної політики України в умовах євроінтеграційних викликів.	36
Розділ третій. Економіка, маркетинг та міжнародні відносини.	38
3.1. <i>Zinaida Zhyvko, Volodymyr Panchenko, Vasyl Myroniuk</i> Besonderheiten des internationalen marketings im betriebswirtschaftlichen system: methodik zur erforschung problematischer fragen.	38
3.2. <i>Кучин Сергій Павлович</i> Суспільно-економічна думка в Україні наприкінці XIX ст. (К. Гаттенбергера та Г. Цехановецький).	46
3.3. <i>Циватий Вячеслав Григорович</i> Кроскультуральність, інституціональні витоки та особливості формування моделі дипломатії Грецької Республіки: глобалізаційний і міжнародно-політичний аспекти.	51
3.4. <i>Дідковська Людмила Іванівна</i> Нормативно-правові засади раціонального використання та охорони водних ресурсів з урахуванням вимог ЄС.	65

Зміст

Стор.

Розділ четвертий.		
Право, публічне управління, національна безпека.	...	72
4.1. Гришко Оксана Миколаївна		
Забезпечення прав людини в умовах цифрової трансформації.	...	72
4.2. Шутяк Софія Володимирівна		
Повноваження місцевих рад щодо розпорядження землею та їх реалізація.	...	86
4.3. Іващенко Сергій Миколайович, Колдашов Олег Вікторович, Чалий Михайло Григорович		
Правова та антикорупційна робота правоохоронних органів сил безпеки та оборони щодо взаємодії з військовими адміністраціями в умовах воєнного стану.	...	97
Розділ п'ятий.		
Психологія, суспільні комунікації, соціальна робота.	...	101
5.1. Коляда-Березовська Тетяна Федорівна, Березовський Станіслав Олександрович		
Технології партнерства як соціокомунікаційна домінанта у контексті концепцій суспільства 5.0.	...	101
5.2. Дмишко Олександра Степанівна		
Психологічна характеристика військовослужбовців та їх професійної діяльності.	...	108
Розділ шостий.		
Туризм, екологія та промисловість.	...	111
6.1. Єромін Олександр Олександрович, Біліченко Віктор Вікторович		
Ефективність електромобілів у покращенні екологічної сталості та оптимізації логістики підприємства.	...	111
6.2. Пімонов Ігор Георгійович, Яришко Олександр Володимирович, Косолапов Віктор Борисович, Косолапов Віктор Борисович, Салій Юрій Леонідович, Пенкіна Наталія Петрівна		
Особливості визначення перспективних методів і засобів регулювання температури робочої рідини в гідроприводі.	...	119
6.3. Єпик Лариса Іванівна, Коваленко Олександр Вікторович		
Безпека та якість туристичних послуг: сучасні вимоги та виклики.	...	134
Післямова.	...	147
Програма.	...	149
Сертифікати.	...	152

Передмова

Колективна монографія присвячена актуальним питанням розвитку сучасного суспільства. У колективній монографії буде досліджено сучасні проблеми в таких сферах як: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, релігієзнавство, історія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, екологія, туризм тощо.

Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться питаннями розвитку сучасної науки та практики.

До авторського колективу монографії залучені наступні науковці (інформацію подано мовою оригіналу рукописів): Vasyl Myroniuk, Volodymyr Panchenko, Zinaida Zhyvko, Березовський Станіслав Олександрович, Білан Василь Вікторович, Біліченко Віктор Вікторович, Величко Ніні Петрівна, Гришко Оксана Миколаївна, Громадський Ростислав Анатолійович, Дідковська Людмила Іванівна, Дмишко Олександра Степанівна, Єпик Лариса Іванівна, Єромін Олександр Олександрович, Івашенко Сергій Миколайович, Коваленко Олександр Вікторович, Кожем'яко Володимир Олександрович, Колдашов Олег Вікторович, Коляда-Березовська Тетяна Федорівна, Косолапов Віктор Борисович, Кучин Сергій Павлович, Лись Дар'я Анатоліївна, Непша Олександр Вікторович, Пенкіна Наталія Петрівна, Пімонов Ігор Георгійович, Проценко Андрій Анатолійович, Проценко Ганна Олександрівна, Романюк Олександр Никифорович, Салій Юрій Леонідович, Сопотницька Олена Валеріївна, Суханова Ганна Петрівна, Ткаченко Сніжана Вікторівна, Циватий Вячеслав Григорович, Чалий Михайло Григорович, Шевель Наталія Олександрівна, Шевель Тамара Олександрівна, Шутяк Софія Володимирівна, Ялоха Тетяна Олександрівна, Яришко Олександр Володимирович.

Авторами монографії досліджено актуальні питання сучасної науки та опубліковано наступні рукописи (інформацію подано мовою оригіналу рукописів): Індивідуальна робота з математики в школі; Самостійна робота студентів як складова навчального процесу в закладах вищої освіти України; Проектний менеджмент в практиці театральної справи; Сучасне тіло людини як соціальна категорія: концепція «цифрового тіла» у віртуальній реальності; Маркетингові стратегії у популяризації публічних бібліотек України: до питання історіографії та джерельної бази проблеми; Минуле і сучасне України в поезії Г. Чупринки та М. Вороного; Європейський досвід у формуванні культурної політики України в умовах євроінтеграційних викликів; Besonderheiten des internationalen marketings im betriebswirtschaftlichen system: methodik zur erforschung problematischer fragen; Суспільно-економічна думка в Україні наприкінці XIX ст. (К. Гаттенберґера та Г. Цехановецький); Кроскультуральність, інституціональні витоки та особливості формування моделі дипломатії Грецької Республіки: глобалізаційний і міжнародно-політичний аспекти; Нормативно-правові засади раціонального використання та охорони водних ресурсів з урахуванням вимог ЄС; Забезпечення прав людини в умовах цифрової трансформації; Повноваження місцевих рад щодо розпорядження землею та їх реалізація; Правова та антикорупційна робота правоохоронних органів сил безпеки та оборони щодо взаємодії з військовими адміністраціями в умовах воєнного стану; Технології партнерства як соціокомунікаційна домінанта у контексті концепцій суспільства 5.0; Психологічна характеристика військовослужбовців та їх професійної діяльності; Ефективність електромобілів у покращенні екологічної сталості та оптимізації логістики підприємства; Особливості визначення перспективних методів і засобів регулювання температури робочої рідини в гідроприводі; Безпека та якість туристичних послуг: сучасні вимоги та виклики.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові документи, звіти профільних установ, методичні та статистичні матеріали суб'єктів господарювання, матеріали експертних досліджень, аналітичні огляди, опитування, анкетування, наукові та методичні публікації тощо.

нашої теми є джерелом, адже навчальна література дозволяє оцінити методологічні орієнтири, яких дотримуються автори); матеріали соціальних мереж, сайтів; блоги, або електронна мережа як бібліотечна, так і звичайна; маркетингова діяльність публічних бібліотек України.

Підсумовуючи вище сказане, констатуємо, що вітчизняна історіографія проблеми засвідчила, що проблема не обійдена увагою вітчизняними науковцями та має широке коло наукових розвідок. Водночас, у процесі вивчення історіографічної бази постало питання про впровадження теоретичних здобутків у практичну діяльність бібліотечних установ. Спробуємо у нашій подальшій науковій роботі віднайти відповідь на це питання. Підсумовуючи, констатуємо, що постановка і часткове розширення нашими попередниками низки важливих питань теми, яка нас цікавить, створили передумови та науково-практичну базу, що необхідні і достатні для того, щоб приступити до спеціального комплексного аналізу вітчизняної історіографії маркетингових стратегій у популяризації діяльності публічних бібліотек України.

Наявність нормативно-правових актів нашої держави, внутрішньої документації публічних бібліотек, монографій, матеріалів наукових конференцій, періодичних видань, семінарів, симпозіумів, вебінарів, навчальних освітнянських платформ, навчально-методичної літератури, енциклопедій, сайтів, електронної мережі надає нам підстави зробити висновок про широку джерельну базу нашого дослідження, що обумовлює його достовірність.

Автор дослідження, у подальших наукових розвідках, ставить за мету узагальнити, класифікувати та систематизувати науково-практичні положення з проблеми, заповнити лакуни, що існують з обраної проблематики, запропонувати свої власні висновки, рішення та алгоритми, що дозволять популяризувати діяльність публічних бібліотек нашої держави.

Джерела.

1. Монько Т.С. Маркетингова діяльність бібліотеки. *Тези XXV звітної наук. конф... за 1993-1994 навч. рік*. КДІК. Київ 1994. С. 9-11.
2. Саприкін Г.А. Організаційні аспекти маркетингової діяльності бібліотек. *Бібліотека у демократичному суспільстві: Зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. 21-23 лист. 1995 р.*, м. Київ. 1995. С. 172-174.
3. Башун О. В., Чачко А. С. Маркетинговий підхід до трансформації універсальної наукової бібліотеки як культурно-інформаційного центру регіону: *Наук.-метод рекомендації*. Донецьк. 1998. 29 с.
4. Скар В. Програмно-модульне навчання на відстані [Тема: Бібліотечний маркетинг]. *Бібліотечна планета*. 1999. № 3. С. 18-19.
5. Башун О. Вплив маркетингу і фандрейзingu на трансформацію бібліотек. *Донецьк. УКЦентр*. 1999. 204 с.

УДК 821.161.2 (092)

Шевель Наталія Олександрівна

Кандидат філологічних наук, доцент

ORCID: 0000-0003-4923-5620

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Шевель Тамара Олександрівна

Кандидат філологічних наук, доцент

ORCID: 0000-0003-3497-2855

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

2.3. Минуле і сучасне України в поезії Г. Чупринки та М. Вороного

У статті розглянуто оновлено-традиційну модель історичного минулого у творчості Г. Чупринки та М. Вороного. Акцентовано увагу на переосмисленні історичної тематики, її розгляд у сув'язі із сучасними митцям реаліями доби, які змушують озирнутися на історію свого народу в пошуках прикладів героїзму та звитяги. Відзначено історичну тематику як найбільш придатну для вияву патріотичного духу; віднайдено перегуки між минулим і сучасним, реалізовані завдяки символічності поезії митців. Ключові слова: модернізм, символізм, історичне минуле, патріотизм, національний пафос.

Відмінність українського модернізму від західноєвропейського виникла насамперед через специфічні умови розвитку в часи суспільних зрушень, загострення національної ідеї. Тож українські поети-модерністи, зокрема «хатяни», прагнули до поєднання ідеології націоналізму з естетикою модернізму, яка була історично зумовленою, адже українці здавна тяжіли до ідеалу краси та естетичного світобачення. «Панестетизм залишався константною рисою української ідеї впродовж усієї історії нашої культури, виходячи на передній план в періоди її піднесення і розквіту» [8, 81]. Ідею професійної індивідуальної національної творчості, справжньої літератури на ґрунті знань світового мистецтва відстоювали критики М. Євшан та М. Сріблянський. Український модернізм замість руйнування традицій запропонував їх удосконалення та популяризацію: «Загалом же модернізм постав у нашій культурі як намагання подолати комплекс меншовартості, певний ізоляціонізм, соціоцентризм та етнографізм вітчизняного письменства, відкрити перед ним шляхи до засвоєння

тогочасних інновацій європейської культури... Йшлося фактично не про нігілістичне заперечення традицій українства, в чому звинувачували модерністів, а про їх відновлення та розширення на засадах прилучення до культурної спадщини як вітчизняної, так і світової історії» [8, 82].

Такі особливі умови не лише виправдовують, а й умотивовують звертання українських модерністів Грицька Чупринки та Миколи Вороного до теми історичного минулого, адже це був передсимволізм, який ще не повністю відсторонився від «старої» літератури. Тому «попри все своє бажання бути в авангарді поетичного новаторства, Григорій Чупринка не зміг відірватися від художньої стихії національної культури – був її сином і виразником. Це поет перехідної епохи – від класичної традиції української поезії, яку він освоїв, продовжував і розвивав в оновлених формах і ритмах, до нової поетики, яка знайде своє вираження в поезії українського неоромантизму з її імпресіоністичними, символістичними та експресіоністичними образно-стильовими течіями» [7, 31], – слушно стверджує М. Жулинський.

Органічний синтезований варіант українського модернізму, який поєднує ідеологію націоналізму з естетикою модернізму, виявляється у патріотичних мотивах автора маніфесту модернізму в українській літературі Миколи Вороного. В оціночному контексті С. Павличко прагнення М. Вороного до оновлення власного письменства постають як не зовсім вправні спроби подолання народництва [10, 108]. На негативній конотації «народництва» у дослідженнях С. Павличко наголошує і дослідник В. Моренець, який відзначає акцент на протистоянні «народництва» та «модернізму»: « така метода прирікає її на «марну безкінечність», оскільки в такому випадку сам процес модернізму як додання «народництва» позбавлений будь-якої розумної перспективи» [9, 53]. Значно обачнішою дослідник вважає позицію Т. Гундорової, яка не зводила літературну ситуацію до опозиції народництва та модернізму, акцентуючи на ідеї народності національної культури та ідеї українського автономізму як ідеї культуротворчій: українська національність – нова естетика [5, 32]. Об'єктивно видається позиція К. Москальця, який, критикуючи працю Т. Гундорової, бачить опозицію насамперед між «модерним українським досвідом» та занадто «сильними традиціями» позитивістично налаштованого народництва [9, 108].

Тож тема історичного минулого у творчості Г. Чупринки та М. Вороного теж є оновлено-традиційною: переосмислюючись, минуле постає поряд із сучасністю, бо саме ця буремна сучасність змушує озирнутися на історію свого народу, аби знайти приклади героїзму та звитяги. Як пише М. Жулинський: «Це складний період нашої духовної історії. Він пов'язаний і емоційно стимульований активним пробудженням національної свідомості, усвідомленням необхідності вироблення нових шляхів розвитку національної культури і літератури» [7, 27].

Образ минулого, історична тематика стають джерелом і одночасно одним зі способів вираження патріотизму Г. Чупринки, адже поет мав неспокійну вдачу та активно втручався в перебіг суспільних подій. Через те, що звернутися до історії спонукають митця реалії сучасності, образи минулого і сучасного фігурують поруч. Оновленою та переосмисленою постає історія у творчості М. Вороного, виступаючи поряд із сучасністю, демонструючи приклади героїзму та звитяги. «У статті «Шевченко і ми» М. Євшан розмежовує «минувшину» як об'єкт дослідження істориків та археологів і «минувшину», що «втягає все свою руку над нами», як «сили внутрішні в народі», як «енергія потенціалу» і «безпосередньо входить в наше сучасне життя як один з кінцевих елементів, дає йому ґрунт, весь колорит, напрям і пафос» [6, 30]. Активна громадянська позиція поета змушувала дошукуватися в історії прикладів героїзму та натхнення, тож історична тематика є і джерелом. і способом вираження патріотизму.

Вибір Грицьком Чупринкою історичної доби козаччини частково зумовлений походженням поета, а також гострою потребою безприкладної хоробрості та мужності з огляду на суспільну ситуацію. Серед творів Г. Чупринки на історичну тематику особливе місце посідає його поема «Байда» із першої збірки «Огнецвіт». Цей легендарно-історичний образ взятий з історичного періоду XV – XVI ст. – часів боротьби за національне визволення, проти загарбників, зіставного із початком XX століття, яке потребує прикладу такої сильної особистості, як історичний образ Байди-Вишневецького, який, за словами М. Грушевського, «блискучим, променистим метеором перелетів через українське життя середини XVI в.» [4, 3]. Вірний ідеї «хатян» про визволення індивідуальності, Г. Чупринка і обирає образ Байди, який героїчно приймає смерть на гаку та навіть після смерті страшний для ворогів, які «В ту сторінку позирали, // Що вродила козака» [14, 46]. Зацікавленість образом Байди на початку XX ст. спричинена національно-визвольними прагненнями українців. Емоційне джерело розкриває М. Грушевський: «Героїчна смерть Вишневецького, як образ побіди ідеально настроєного духу над грубою фізичною силою, символ безсильності хижого бусурменського світу побідити морально світ український, взагалі християнський – стала зараз предметом легенди поетичного оброблювання» [4, 4]. За словами Л. Голомб, у цій поемі історико-легендарного змісту Г. Чупринка оспівав незламність духу українського народу, продовживши традицію української героїко-романтичної поезії [3, 97].

Грицько Чупринка за основу має історичний факт і легендарну фольклорну пісню «В Цареграді на

риночку», на які до нього орієнтувалися поет середини XIX ст. Люціан Семенський та наш П. Куліш, про яких згадує М. Грушевський. Він також вважає, що П. Куліш не досягнув своєї мети, прагнучи всупереч фольклорній традиції, зобразити Байду не гулякою, а речником ідеальної козаччини, українського лицарства, яким хотів бачити козаччину сам Куліш, попередником ватажків українського відродження новіших часів [4, 8]. В українській літературі до цього образу зверталися також сучасники Г. Чупринки В. Маслак та С. Черкасенко, які, як і Г. Чупринка, відходили від фольклорного трактування образу Байди, тяжіючи до опрацювання теми у національно-патріотичному дусі. Чупринці теж не достатньо було лише пісенного матеріалу, адже його цікавили лірична складова, особливості внутрішнього світу персонажа, героїчність та сила духу. Тож якщо у В. Маслака це роздуми про успіхи та невдачі, у С. Черкасенка – ідея національно-визвольних змагань, то у Г. Чупринки Україна – це край героїв, а його Байда – це не пересічний козак, а «Князь-отаман Вишневецький», у якого навіть перед смертю *«іскри промайнули // В грізнім погляді суворім»* [14, 45]. Творчості Г. Чупринки загалом притаманний мотив страждання і смерті за народ, тож навіть на гаку Байда думає не про власне життя, а про рідний край. Для нього важливо не втратити власної гідності (*«терплячим залишився // Аж до смерті серед мук»*) та отримати моральну перемогу. Потужним прикінцевим акордом звучить фінал поеми – страх турків перед мертвим козаком і його батьківщиною. Історичний сюжет орієнтований на сучасників, яким поет подає приклад для наслідування у боротьбі за національну ідею.

Синівським почуттям любові до рідної землі сповнена його поема М. Вороного *«Євшан-зілля»*. Літописна легенда привертала також увагу Л. Майкова, І. Франка, М. Чернявського, Л. Мосендза, легендарним євшан-зіллям у *«Султанші»* Г. Чупринки стає рідна пісня. Проте, на думку В. Лесика, за подібністю ритміки (чотиристопний хорей), побудовою строф та римуванням, а також близькістю змісту (центральною постать народного співця) безпосередньою попередницею твору М. Вороного є поема Лесі Українки *«Давня казка»*. М. Вороний міг ознайомитися з поемою, коли працював у редакції журналу *«Житє і слово»*, де у 1896 році вона вперше побачила світ. А вже через три роки М. Вороний створив своє *«Євшан-зілля»*, що дає підстави для типологічного зіставлення. І. Франко у цей час працював над цим сюжетом, проте завершив твір аж у 1914, а наступного року опублікував під заголовком *«Ор і Сирчан»*.

Основою для поеми М. Вороного стала легенда з Лаврентіївського списку Галицько-Волинського літопису (очевидно, відфольклорна) про те, як полонений князем Володимиром Мономахом син хана згадав рідний степ завдяки запаху сухого зілля євшан (полін). Символічне навантаження образу корелює із потребою пробудження патріотичних почуттів українців та стає зримим у резюме поеми, що є зверненням до України: *«Україно! Мамо любя! / Чи не те ж з тобою сталося? / Чи синів твоїх багато / На степах твоїх зосталося?»* [2, 145]. В. Погребенник у цьому звертанні вбачає ідею «патріотичного збирання української сили, що допоможе й Вітчизну направити «на певний шлях»» [11, 133], проте на перешкоді постає зрадництво синів, що сповнює болем серце: *«Де ж того євшану взяти?»*. Дослідник вважає поему «артистично однією з найдовершеніших версій», яка «звучить вічним «пам'ятай» усім живим і ненародженим» [11, 133]. 1928 року ці рядки було вилучено цензурою, а далі був осуд та донос в органи ДПУ зі звинуваченням у зраді заради націоналістичних ідей, тому поема не потрапила до видання 1959 року.

Всупереч аісторичності естетики модернізму, М. Вороний надає літописній легенді побутово-історичного колориту. Я. Поліщук зауважує, що модерністи здійснювали ревізію світоглядних засад сприйняття людиною минушини, історичної пам'яті [13, 212]. У *«Євшан-зіллі»* М. Вороний витворює історично достовірну надзвичайну особистість, актуальну для нового покоління, як І. Франко у *«Мойсеї»*, Леся Українка у *«Боярині»*, або Г. Чупринка у *«Байді»*. Мотив синівського обов'язку та вірності рідній землі дає підстави для типологічного зіставлення поеми М. Вороного з баладою Роберта Льюїса Стівенсона *«Вересовий трунок»*: обидва твори мають легендарну основу, змальовують епоху раннього середньовіччя, центральною в обох є ідея свободи та патріотизму. На думку Г. Вєрвеса, поема *«Євшан-зілля»* «виховала і виховуватиме нові покоління патріотів» [1, 16], а В. Погребенник підсумовує: *«Половецька степова сага стала під пером поета підоймою для піднесення патріотичного духу, так потрібного, на думку автора, його українським сучасникам»* [12, 310].

У поетичному доробку Г. Чупринки, окрім поеми *«Байда»*, є незначна кількість творів, присвячених власне історичній тематиці. Це поезія *«Султанша»* з підзаголовком *«Із української старовини»*, яка звертається приблизно до того ж історичного періоду, проте культивує зовсім інший мотив. В основі твору історія про легендарну султаншу з України Настю Лісовську, яка підкорила Османську імперію, відстоюючи інтереси України. Г. Чупринку як тонкого психолога цікавить насамперед не патріотичний мотив, а переживання молодої дівчини на чужині: *«Я тут шовком-оксамитом / Болю серця не загрію»* [14, 214]. Розкривається феномен ностальгії, туги за рідним краєм (*«Чую в лютні шелест листу, / Плещіть річеньки свої»*), яка поступово вбиває героїню. Проте оригінальний відкритий фінал твору дає надію, адже султанша жива і може або не витримати мук і померти, або ж вижити і боротися, пам'ятаючи, як *«за Бугом, рідним Бугом, / Села в*

огнищах горіли» [14, 214]. Своєрідним євшан-зіллям тут є пісня під звуки лютні, яка пробуджує патріотичне почуття любові до рідного краю: «Тільки пісня, тільки лютня / Може мрії воскресити» [14, 215].

Традиційний в українській літературі образ рідного краю є часто експлуатованим у поетичному доробку М. Вороного та Г. Чупринки. Частіше у Г. Чупринки історичні мотиви та образи майстерно єднують історично-часові плани минулого і сучасного на основі схожості ситуації або подібності ідей. Так, у вірші «Рідний край» він вдається до ретроспекції, пригадуючи минулі часи, і на контрасті наводить ганебні вчинки сучасників: «Твої сини на всі дороги / Старцями вбогими пішли» [14, 48]. У зіставленні минулого і сучасного він іде шляхом Т. Шевченка, дорікаючи «славних прадідів великих правнукам поганим», що підкорилися, не вберегли волі. Як і в Шевченкових поезіях, коли над дітьми козацькими «поганці панують», у Г. Чупринки: «Нащадки прадідів дебелих, / В ярмі ідуть твої сини!..». І, як і у Шевченка, не вмирає надія і віра: «О краю! Може, незабаром / Ти будеш вільним, як колись» [14, 48].

Патріотизм М. Вороного за своєю силою близький до Шевченкового, адже саме Шевченківські ноти виразно звучать у більшості поезій циклу «З хвиль боротьби». Шукаючи витоки власної національної свідомості, М. Вороний зазначає: «Одне слово – Шевченків «Кобзар» і український театр розпалили в мене національну стихію» [2, 592]. Пізніше доробок митця поповнився творами, присвяченими Тарасові Шевченку («Пам'яті Т. Шевченка», статті «Тарас Шевченко», «Як народ читає Кобзаря», та ін.). Авторитет Кобзаря настільки вагомий, що візійна поезія «Привид» малює портрет великого поета як німий докір для втомленого і знеможеного героя у нікчемності козацьких нащадків, які запродали Україну. Поезія сповнена алюзіями («сини мої», «квіти – мої діти», «добрії жнива», думка одурила»), а найбільшою інвективною звучить докір у зрадництві та прислужництві: «Занедбали й те, що мали / Землячки кохані, / Славних прадідів великих / Правнуки погані!» [2, 153].

Цикл М. Вороного «З хвиль боротьби» наскрізь пронизаний націоналістичною романтикою, а його основу складають твори патріотичного змісту. Уже перша поезія «За Україну» сповнена переживаннями за майбутнє України та народу після Лютневої революції, апелюючи до самосвідомості інтелігенції: «За Україну, / За її долю, / За честь і волю, / За народ!» [2, 14]. В. Погребенник назвав цей марш «маніфестацією волелюбних настроїв українства, що, порвавши ганебні царські пута, вийшло «з-під ярем і з тюрем» на вільний світ» [11, 132]. Цей твір, покладений на музику композитором Я. Ярославенком, став практично народним гімном для західної України.

«**Чорноморська балада**» Г. Чупринки, на думку М. Вороного, «ординарна річ, що стоїть нижче Чупринки, бо це зрештою і не балада, та й написана вона так, як може написати кожний» [2, 477]. Проте цікавим поезії є переосмислення історичних сюжетів і мотивів, бо малюється картина боротьби напівреальних «скутих лицарів» та легендарних запорізьких байдаків, які линуць на допомогу. Часто реалії минулого стають образами-символами сучасності, а символ поєднує два часові плани. Так, образ співця, Бояна, лірника – це образ поета, ліри – символ поезії, творчості, могили – символ пам'яті.

Отже, Г. Чупринка та М. Вороний під впливом літературної доби та суспільних подій актуалізують історичну тематику в новій літературі, ставлячи за мету пробудження народу і презентувати приклад для наслідування. Однак обидва митці дотримуються модерністської концепції індивідуалізму, роблячи своїх героїв винятковими незламними особистостями із цінністю їх переживань, а історичні образи дозволяють вибудовувати паралелі чи контрасти між минулим і сучасним.

Джерела.

1. Вервес Г. Микола Вороний. Вороний М. К. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. К.: Наукова думка, 1996. 704 с.
2. Вороний М. К. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. К.: Наукова думка, 1996. 704 с.
3. Голомб Л. Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський. Ужгород: Ліра, 2011. 184 с.
4. Грушевський М. Байда-Вишневецький в поезії й історії. Відбитка з «Записок Українського Наукового Товариства в Києві». К., 1909. 33 с.
5. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів: Літопис, 1997. 300 с.
6. Євшан М. Шевченко і ми. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / упоряд. Н. Шумило. К.: Основи, 1998.
7. Жулинський М. Метеор на обрії української поезії. Грицько Чупринка. Поезії. К.: Рад. письменник, 1991. 482 с.
8. Мазепа В. Український модернізм початку XX сторіччя: спроба синтезу естетизму та української ідеї. *Філософська думка*. 1998. № 2. С. 81-85.
9. Моренєць В. П. Національні шляхи поетичного модерну першої половини XX ст.: Україна і Польща. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 327 с.
10. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. К.: Либідь, 1997. 360 с.
11. Погребенник В. Кастальське джерело: Українська література кінця XIX – початку XX століття: Посібник у 2-х кн. Кн. 2. Новітнє українське письменство. К.: «Освіта України», 2007. 218 с.
12. Погребенник В. Микола Вороний. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник за ред. проф. О. Д. Гнідан. К.: Либідь, 2006. Кн. 2. 496 с.
13. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Літературознавчі студії. Івано-Франківськ, 1998. 320 с.
14. Чупринка Г. Поезія. К.: Рад. письменник, 1991. 495 с.

Наукове видання

Глобальний світ: виклики сьогодення

Колективна монографія

© Колектив авторів

ISBN 978-617-7886-68-5 • DOI: 10.61718/mon202501

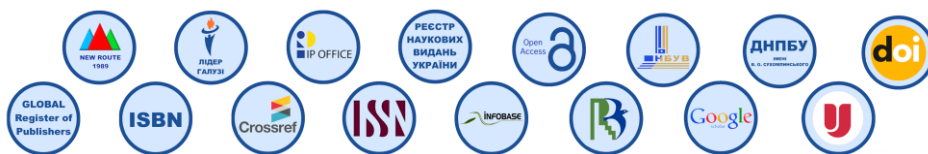
Видання українською та німецькою мовами

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

Формат 60x90 1/8, A4. Гарнітура «Times New Roman». Авторські аркуші – 15,3

Видавець СГ НТМ «Новий курс». Наукова установа
Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна
Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber: +380970440309
Сайт: www.newroute.org.ua

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції: ДК № 8013 від 22.11.2023.
Зареєстровано у Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886.

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art

Приєднуйтесь

Підписка <http://surl.li/vvfvqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!

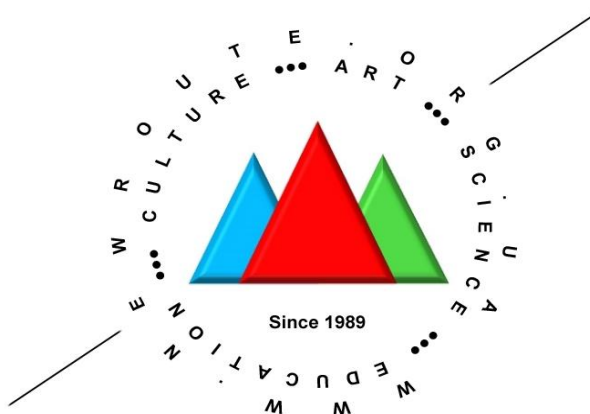
ПРОГРАМА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТУ: МИНУЛЕ, СЬОГОДЕННЯ, МАЙБУТНЄ»

25-27 січня 2025 р.

м. Харків, Україна

За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів, учасники отримують електронний сертифікат (від 30 до 90 годин – від 1 до 3 ECTS credits).

Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

За результатами проведення конференції оприлюднюється колективна монографія «Глобальний світ: виклики сьогодення».

Розміщення публікації автора у колективній монографії є підтвердженням участі автора у конференції. Публікація у колективній монографії є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора.

Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.

ТЕМАТИКА КОНФЕРЕНЦІЇ

- Освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, дизайн, графіка.
- Релігієзнавство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, література.
 - Економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини.
- Суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії.
- Публічне управління, адміністрування, право, цивільна безпека, національна безпека, кібербезпека.
 - Облік, оподаткування, фінанси, банківська та біржова діяльність, страхування.
 - Менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля.
 - Промисловість, видавництво, поліграфія.
- Туризм, готельно-ресторанна справа, екологія, охорона здоров'я.

СПИСОК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
ТА ТЕМАТИКА ПУБЛІКАЦІЙ

Величко Ніна Петрівна, Романюк Олександр Никифорович
Індивідуальна робота з математики в школі

*Проценко Андрій Анатолійович, Сопотницька Олена Валеріївна,
Непиша Олександр Вікторович, Суханова Ганна Петрівна,
Проценко Ганна Олександрівна*
Самостійна робота студентів як складова навчального процесу
в закладах вищої освіти України

*Білан Василь Вікторович, Громадський Ростислав Анатолійович,
Ялоха Тетяна Олександрівна*
Проектний менеджмент в практиці театральної справи

Лись Дар'я Анатоліївна
Сучасне тіло людини як соціальна категорія:
концепція «цифрового тіла» у віртуальній реальності

Кожем'яко Володимир Олександрович
Маркетингові стратегії у популяризації публічних бібліотек України:
до питання історіографії та джерельної бази проблеми

Шевель Наталія Олександрівна, Шевель Тамара Олександрівна
Минуле і сучасне України в поезії Г. Чупринки та М. Вороного

Ткаченко Сніжана Вікторівна
Європейський досвід у формуванні культурної політики України
в умовах євроінтеграційних викликів

Zinaida Zhyvko, Volodymyr Panchenko, Vasyl Myroniuk
Besonderheiten des internationalen marketings im betriebswirtschaftlichen system:
methodik zur erforschung problematischer fragen

Кучин Сергій Павлович
Суспільно-економічна думка в Україні наприкінці XIX ст.
(К. Гаттенбергера та Г. Цехановецький)

Ціватий Вячеслав Григорович
Кроскультуральність, інституціональні витоки та особливості формування моделі дипломатії
Грецької Республіки: глобалізаційний і міжнародно-політичний аспекти

Дідковська Людмила Іванівна
Нормативно-правові засади раціонального використання та охорони
водних ресурсів з урахуванням вимог ЄС

Гришко Оксана Миколаївна
Забезпечення прав людини в умовах цифрової трансформації

Шутяк Софія Володимирівна
Повноваження місцевих рад щодо розпорядження землею та їх реалізація

*Іващенко Сергій Миколайович, Колдашов Олег Вікторович,
Чалий Михайло Григорович*

Правова та антикорупційна робота правоохоронних органів сил безпеки
та оборони щодо взаємодії з військовими адміністраціями в умовах воєнного стану

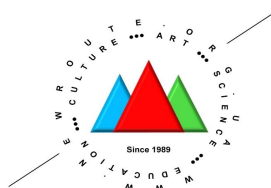
Коляда-Березовська Тетяна Федорівна, Березовський Станіслав Олександрович
Технології партнерства як соціокомунікаційна домінанта
у контексті концепцій суспільства 5.0

Дмишко Олександра Степанівна
Психологічна характеристика військовослужбовців та їх професійної діяльності

Єромін Олександр Олександрович, Біліченко Віктор Вікторович
Ефективність електромобілів у покращенні екологічної сталості та
оптимізації логістики підприємства

*Пімонов Ігор Георгійович, Яришко Олександр Володимирович,
Косолапов Віктор Борисович, Косолапов Віктор Борисович,
Салій Юрій Леонідович, Пенкіна Наталія Петрівна*
Особливості визначення перспективних методів і засобів регулювання
температури робочої рідини в гідроприводі

Єпик Лариса Іванівна, Коваленко Олександр Вікторович
Безпека та якість туристичних послуг: сучасні вимоги та виклики

Наші найближчі заходи
www.newroute.org.ua

Наші пропозиції
Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art

Приєднуйтесь
Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!